

Sukupuolten tasa-arvo etenee etanan vauhtia

Eteneminen sukupuolten tasa-arvossa vuosina 2005–2015 on ollut Euroopan unionissa hyvin hidasta. EIGEn tasa-arvoindeksin mukaan tasa-arvopisteet ⁽¹⁾ ovat EU:ssa **66,2 pistettä 100 pisteestä**. Parantamisen varaa on kuitenkin paljon.

Toimintalinjojen on perustuttava Euroopassa tarkkaan käsitkseen kansalaisten tarpeista. Esimerkiksi vammaisten henkilöiden täysi osallistuminen yhteiskunnassa on usein estynyt esteiden takia koulutukseen pääsyssä, työllistymisessä ja terveyspalveluihin pääsyssä.

Vammaiset naiset ja miehet kohtaavat vammansa takia epä-tasa-arvoisuutta, mutta heidän kokemuksissaan on eroja sukupuolen mukaan. Erityisesti vammaisten naisten tilanne on vaikea. He ovat vaikeammassa asemassa kuin ei-vammaiset naiset. Lisäksi heillä on vammaisia miehiä enemmän haasteita

sukupuolistereotyyppien takia, jotka ajavat naisia ja miehiä perinteisiin rooleihin.

Esimerkiksi perheessä nainen kantaa todennäköisesti päävastuun muiden hoidosta, mikä pätee myös vammaisiin naisiin. Siksi heidän on vaikeampaa saada palkkatyötä kodin ulkopuolelta.

EU:ssa on noin 75,5 miljoonaa lievästi vammaista aikuista ja 34,9 miljoonaa vaikeasti vammaista aikuista ⁽²⁾. **Yhteensä 61 miljoonalla naisella (30 % kaikista naisista) ja 47 miljoonalla miehellä (25 % kaikista miehistä) on jokin vamma** ⁽³⁾.

Vuonna 2015 EU:ssa ilmoitettiin 19 prosentilla 16–64-vuotiaista naisista ja 17 prosentilla miehistä samassa ikäryhmässä olevan jokin vamma ⁽⁴⁾. Yli 65-vuotiaista hiukan alle puolella miehistä (46 %) ja hiukan yli puolella naisista (53 %) ilmoitettiin olevan jokin vamma ⁽⁵⁾. Näiden lukujen odotetaan kasvavan väestön ikääntyessä EU:ssa.

Vammaiset naiset ovat epäedullisessa asemassa työmarkkinoilla

Tasa-arvoindeksi osoittaa työn alueella hidasta etenemistä 10 vuoden aikana; erityisesti vammaisten naisten työelämään osallistuminen on alhaista.

Kokoaikaiseksi työksi muutettuna työllisyysaste ⁽⁶⁾ oli vuonna 2014 naisten osalta 40 prosenttia ja miesten osalta 56 prosenttia, mutta vain 19 prosenttia vammaisten naisten ja 28 prosenttia vammaisten miesten osalta.

Sekä vammaisten naisten että miesten kuukausiansiot ovat noin 5 prosenttia alhaisemmat kuin ei-vammaisten työntekijöiden. Naiset ansaitsevat EU28:ssa keskimäärin lähes 30 prosenttia vähemmän kuin miehet siihen katsomatta, onko heillä vammaa vai ei.

Vammaiset naiset (21 %) ovat suuremmissa köyhyysriskissä verrattuna muihin naisiin (16 %). Vammaisten miesten köyhyysriski on pienempi kuin vammaisten naisen (19 %). Riski on kuitenkin suurempi muihin miehiin verrattuna (15 %). Alhainen työelämään osallistuminen, alhainen työssäkäyntiaste ja syrjintä ovat tärkeimmät tekijät, jotka johtavat vammaisten henkilöiden suurempaan köyhyysriskiin ja sosiaaliseen syrjäytymiseen muuhun väestöön verrattuna ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Mitä korkeampi pistemäärä, sitä korkeammalla tasolla on sukupuolten välinen tasa-arvo.

⁽²⁾ Academic Network of European Disability Experts, European comparative data on Europe 2020 & people with disabilities, 2013.

⁽³⁾ Eurostat, [hlth_silc_07].

⁽⁴⁾ He ilmoittivat terveysongelmien aiheuttamista vähintään kuusi kuukautta kestäneistä pitkäaikaisista rajoituksista.

⁽⁵⁾ Eurostat, [hlth_silc_07].

⁽⁶⁾ Kokoaikaiseksi muutettu työllisyysaste on saatu vertaamalla työntekijöiden tekemien työtuntien keskimääräistä määrää kokoaikatyössä olevien työntekijöiden tekemien työtuntien keskimääräiseen määrään ottaen huomioon sen, että naiset tekevät enemmän osa-aikatyötä.

Vammaisilla naisilla on muita suurempia koulutuksen esteitä

13 prosentilla naisista, joilla on vamma, on yliopistotutkinto. Ei-vammaisten naisten osuus on 29 prosenttia. Myös vammaiset miehet suorittavat korkeakoulututkinnon harvemmin (17 %) kuin muut miehet (27 %).

Vammaisuudesta johtuva kuilu näkyy myös nuoremmassa sukupolvessa. Vammaisista 30–34-vuotiaista henkilöistä 30 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon, kun ei-vammaisten osuus samassa ikäryhmässä on 43 prosenttia ⁽⁸⁾. Yli viidesosa (22,5 %) vammaisista nuorista on lopettanut koulunkäynnin varhain, kun muiden nuorten osuus on 11 prosenttia ⁽⁹⁾.

Tärkeä tekijä, joka estää vammaisten naisten ja miesten täyttä osallistumista yhteiskunnassa on ableismi – henkilön syrjiminen vamman takia. Tähän sisältyy asenne siitä, että vammaisuus on kielteistä ja järkyttävää ja että vain vammaisuuden voittamista arvostetaan ⁽¹⁰⁾.

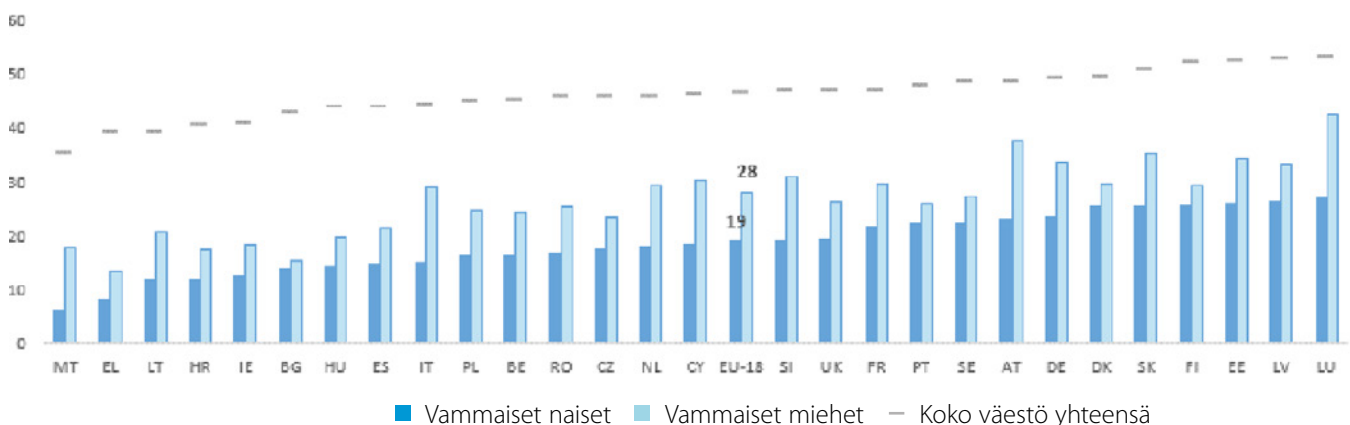

Vammaiset naiset ja miehet tarvitsevat hoivaa, mutta he ovat myös niitä, jotka hoivaavat

Vammaisista naisista 29 prosenttia ja miehistä 20 prosenttia hoivaa päivittäin toista henkilöä, kuten lasta, vanhusta tai toista henkilöä, jolla on vamma. Tämä kaksinainen rooli tunnustetaan harvoin. Vammaisten henkilöiden työpanos yhteiskunnalle vapaaehto- ja hyväntekeväisyystoiminnassa on myös huomattava.

Tasa-arvoindeksi osoittaa, että naiset vastaavat valtaosasta ruoanlaittoon, kotitöihin ja hoivaan liittyvistä tehtävistä. Tämä koskee myös vammaisia naisia, joista 79 prosenttia tekee kotitöitä päivittäin, kun vammaisten miesten osuus on 41 prosenttia.

FTE employment rate by sex and EU Member State (15+ population, %), 2014

⁽⁷⁾ EIGE, Poverty, gender and intersecting inequalities in the EU. Review of the implementation of Area A: women and poverty of the Beijing Platform for Action, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2016.

⁽⁸⁾ Euroopan komissio, komission yksiköiden valmisteluasiakirja "Progress report on the implementation of the European disability strategy (2010-2020)", 2017.

⁽⁹⁾ Sama.

⁽¹⁰⁾ Hehir, T., New directions in special education: eliminating ableism in policy and practice, Harvard Education Press, Cambridge, 2005.

Vammaisilla naisilla on enemmän ongelmia terveydenhoitoon pääsyssä

Koko EU:ssa vammaisten henkilöiden määrä, joiden on ilmoitettu jääneen vaille tarvitsemaansa terveydenhoitoa tai hammashoitoa vuonna 2014, oli lähes kolme kertaa suurempi (13 %) muuhun väestöön verrattuna (5 %). Tilanne on hieman parempi sellaisten vammaisten henkilöiden osalta, jotka ovat saavuttaneet eläkeiän (65+). Ilmoitusten mukaan iäkkäämmistä vammaisista naisista 11 prosenttia ja iäkkäämmistä vammaisista miehistä 9 prosenttia oli jäänyt ilman tarvitsemaansa terveydenhoitoa vuonna 2014 ⁽¹⁾.

Miten voitaisiin varmistaa, että sukupuolten tasa-arvo koskee kaikkia?

Tiedonkeruun parantaminen

Tasa-arvoindeksi 2017 sisältää luokiteltua tietoa vammaisista henkilöistä kaikilta muilta paitsi vallan osa-alueelta. Tarvitaan enemmän yksityiskohtaista ja vertailukelpoista tietoa, jotta varmistettaisiin, että vammaisten naisten ja miesten erityistarpeet heijastuvat päätöksenteossa.

Eri osa-alueita yhdistävän näkökulman edistäminen päätöksenteossa

Haasteet ja eriarvoisuus, joita vammaiset henkilöt kohtaavat, vaikuttavat kaikkiin heidän elämänsä osa-alueisiin ja vaihtelevat sukupuolen mukaan. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa vahvistetaan, että toimeentulotuki, palvelut ja mukautettu työympäristö ovat kaikki välttämättömiä ja vahvistavat

keskinäisesti vammaisten henkilöiden hyvinvointia. Vuoden 2015 jälkeinen EU:n naisten ja miesten tasa-arvostrategia korostaa, että vammaisten naisten riski köyhyydestä ja syrjäytymisestä on korkeampi.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevä Yhdistyneiden kansakuntien komitea (CRPD) suosittelee, että Euroopan unioni sisällyttää vammaisten naisten ja tyttöjen näkökulman tuleviin naisten ja miesten tasa-arvoon liittyviin strategioihinsa, toimintalinjoihinsa ja ohjelmiinsa ja sukupuolinäkökohdan vammaisstrategioihinsa.

Entistä osallistavampien koulutusohjelmien luominen

Se, että edelleen suuri määrä vammaisia nuoria lopettaa koulun varhain, voi olla osoitus vaikeuksista päästä sopiviin koulutusohjelmiin. Koulutuksen hankkiminen lisää mahdollisuuksia saada työpaikka. Perusasteen opinnot suorittaneiden vammaisten henkilöiden työllisyysaste on 27 prosenttia, kun yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisyysaste on 68 prosenttia ⁽²⁾. Opetusmenetelmien muuttaminen sopivammiksi nuorille vammaisille voisi auttaa kaventamaan vammaisuudesta johtuvaa kuilua tehokkaammin.

Euroopan vammaisfoorumi korostaa, että perusterveydenhuolto, seksuaalija lisääntymisterveyden palvelut, ohjelmat ja terveydenhoito, jossa käsitellään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, sekä mielenterveyspalvelut eivät ole aina vammaisten naisten ja tyttöjen saatavilla. Tietoa pitäisi olla saatavissa seksuaalisuudesta, ehkäisystä, sukupuolitautien ehkäisystä sekä rintatai kohtusyövästä. Tietoa pitäisi olla saatavissa eri muodossa (viittomakielelle tulkittuna, pistekirjoituksena ja kielellisesti ymmärrettävällä tavalla kehitysvammaisille tai psykososiaalisesti vammaisille naisille).

⁽¹⁾ Eurostat, [hlth_dh030].

⁽²⁾ Academic Network of European Disability Experts, European comparative data on Europe 2020 & people with disabilities, 2013.

EU edistää vammaisten henkilöiden aktiivista osallisuutta ja täyttä osallistumista yhteiskuntaan

- **EU:n perustamisasiakirjoissa** tunnustetaan vammaisten henkilöiden oikeudet, kunnioitetaan niitä ja kielletään kaikenlainen syrjintä vammaisuuden perusteella.
- EU liittyi vuonna 2010 **YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista**.
- **Euroopan vammaisstrategiassa 2010–2020** määritetään kahdeksan ensisijaista aluetta: esteettömyys ja saavutettavuus, osallistuminen, yhdenvertaisuus, työllisyys, koulutus, sosiaaliturva, terveydenhuolto ja ulkoiset toimet.
- **Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari** (2017) tukee suojelun laajentamista vammaisuuteen perustuvaan syrjintään sisällyttämällä siihen sosiaaliturvan, terveydenhoidon, koulutuksen ja asumisen.
- Hiljattain tehtyjä toimintalinjoja koskevia aloitteita ovat **verkkopalvelujen saavutettavuusdirektiivi**, **EU:n vammaiskortti**, **säännökset Erasmus+**-ohjelmassa paremman liikkuvuuden mahdollistamiseksi vammaisille opiskelijoille ja suuremman huomion kiinnittäminen vammaisasioihin EU:n **ulkoisen toiminnan politiikassa**.

Tämä kehitys osoittaa, että EU on sitoutunut tekemään Euroopasta kaikille esteettömän ja osallistavan paikan.

Tässä tiedotteessa tarkastellaan, miten sukupuolen ja vamman väliset yhtymäkohdat vaikuttavat miehiin ja naisiin. Perustana on Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) kehittämä **tasa-arvoindeksi**. Indeksillä mitataan sukupuolten välistä tasa-arvoa ja auttaa seuraamaan tasa-arvon etenemistä ajallisesti koko EU:ssa. Se koostuu kuudesta keskeisestä osa-alueesta (työ, raha, tieto, aika, valta ja terveys) ja kahdesta muusta osa-alueesta (kasaantuva eriarvoisuus ja väkivalta).

Lisätietoa tasa-arvoindeksistä

- Pääraportti (2017)
- Tärkeimmät havainnot (2017)
- Etanan vauhtia kohti sukupuolten tasa-arvoa (2017)
- Menetelmiä koskeva raportti (2017)
- Puitteet naisiin kohdistuvan väkivallan mittaamiselle (2017)
- Kasaantuva eriarvoisuus (tulossa)

Tutustu julkaisuihin ja vuorovaikutteiseen rajapintaan: <http://eige.europa.eu/gender-equality-index>

Euroopan tasa-arvoinstituutti

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on EU:n tasa-arvoasioiden tietokeskus. EIGE tukee poliittisia päättäjiä ja kaikkia asiaan liittyviä elimiä niiden pyrkimyksissä naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteuttamiseen kaikkialla Euroopassa tarjoamalla heille erityisasiantuntemusta sekä vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja sukupuolten tasa-arvosta Euroopassa.

© Euroopan tasa-arvoinstituutti, 2018
Jäljentäminen on sallittua, jos lähde mainitaan.

Euroopan tasa-arvoinstituutti
Gedimino pr. 16.
LT-01103 Vilna
LIETTUA

Yhteystiedot

<http://eige.europa.eu/>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/user/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444

Paper: MH-04-18-229-FI-C 978-92-9482-282-6 10.2839/136501
PDF: MH-04-18-229-FI-N 978-92-9482-293-2 10.2839/711161